

4.6.2002

467/4/01

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ilkka Rautio

Esittelijä: Esittelijä Kimmo Kajosmaa

KUOLEMASTA TIEDOTTAMINEN

1

KANTELU

A arvostelee 4.2.2001 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelukirjoituksessa B:n kihlakunnan poliisilaitoksen menettelyä --- kuolleen poikansa kuolinsyyn tiedottamiseen liittyvässä asiassa. Kantelun mukaan poliisi kertoi kuolinsyyn tiedotusvälineille, ennen kuin vainajan omaiset saivat sitä tietää. Lisäksi poliisi antoi kantelijan mukaan lehdille asiasta niin yksityiskohtaisia tietoja, että vainaja voitiin niistä tunnistaa.

A pyytää oikeusasiamiestä tutkimaan, menettelikö poliisi asiassa virheellisesti.

3

RATKAISU

3.1

Tapahtumat

Kantelun liitteistä ilmenee, että C kuoli vuoden 2000 lopulla. Selvityksen mukaan oikeuslääketieteellisessä kuolemansyyn selvittämisessä hänen kuolinsyykseen todettiin ecstasy-nimisen huumausaineen aiheuttama myrkytys.

Antamassaan selvityksessä rikoskomisario D on todennut, että huumekuolemasta oli hänen mielestään nopeasti saatava lehteen huumausaineista varoittava kirjoitus. Selvityksen mukaan D toimitti asiasta tiedotusvälineille seuraavanlaisen kirjoituksen:

"E:n kunnassa kuoli viime joulukuun lopulla 24-vuotias mies huumausaineen käytön seurauksena.

Kuolleena asunnostaan löydetylle miehelle tehdyssä oikeuslääketieteellisessä ruumiinavauksessa kuolinsyyksi on selvinnyt Ecstasy-nimisen huumausaineen aiheuttama myrkytys.

Tapahtunut huumekuolema on paikkakunnan ensimmäinen tapaus. Huumausainerikollisuuden lisääntyminen B:n seudulla on viime vuosina ollut voimakasta ja huumekuolemat ovat vakavin huumausaineen käytöstä aiheutuva seuraus.

Poliisi varoittaa, että huumeiden käyttöön liittyy aina kuoleman vaara. Huumausaineen käyttäjä ei koskaan varmuudella tiedä mitä ainetta hän käyttää ja minkä vahvuista käytetty huume on. Vähäinenkin määrä huumausainetta voi aiheuttaa henkilön kuoleman."

3.2.2

Kannanotto

Saadun selvityksen mukaan C:n oikeuslääketieteelliseen kuolemansyynselvittämiseen liittyvä aineisto saapui poliisille 26.1.2001. Rikoskomisario D laati asiasta tiedotteen ja toimitti sen lehdistölle 31.1.2001, ja uutinen julkaistiin sanomalehdissä --- 1.2.2001.

Selvityksen mukaan poliisi antoi tiedon C:n kuolinsyystä lehdistölle, mutta ennen sitä ei kertonut tietoa vainajan omaisille. Kantelukirjoituksen mukaan omaiset saivat tietää kuolinsyystä lukemalla siitä sanomalehdistä.

Kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 15 §:n 1 momentin mukaan kuolemansyyn selvittämistä koskevat asiakirjat ovat salassapidettäviä. Näin ollen poliisi ei saa luvatta antaa tällaisista asiakirjoista tietoja ulkopuolisille sillä tavoin, että kuolemaan liittyvät tiedot voidaan yhdistää tiettyyn vainajaan.

Sitä vastoin poliisilla on mahdollisuus yleisellä tasolla tiedottaa esimerkiksi juuri huumausainekuolemiin liittyvistä tapauksista, koska tällaisen tiedottamisen voidaan katsoa kuuluvan osana rikosten ennalta ehkäisyyn, joka on poliisilain 1 §:ssä säädetty yhdeksi poliisin tehtävistä.

Lisäksi totean, että C:n kuolemansyyn tutkintaan liittyvällä asialla on yhteys myös huumausainerikoksen esitutkintaan. Esitutkintaan liittyvässä tiedottamisessa on otettava huomioon myös se, mitä viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 § 1 momentin 3 kohdassa on säädetty, eli poliisin antaessa tietoja salassa pidettävästä esitutkintaan liittyvästä asiakirjasta, on oltava ilmeistä, ettei ilman painavaa syytä aiheuteta asiaan osalliselle vahinkoa tai kärsimystä. Vastaavanlainen hienotunteisuusvaatimus on ilmaistu esitutkintalain 49 §:ssä sekä em. poliisin ulkoiseen tiedottamiseen liittyvässä ohjeessa (SM-2000-701/YL-3).

D:n laatimassa tekstissä ei ole mainittu C:n nimeä ja se on muutenkin tähän nimenomaan huumausainerikosten ja erityisesti huumausainekuolemien ehkäisemiseen. Tapauksessa on kuitenkin ollut kysymys niin poikkeuksellisesta nuoren ihmisen kuolemasta, että hänet on ollut paikkakunnan koko huomioon ottaen mahdollista tunnistaa.

Tilanne on ollut poliisille hankala. On ollut kiireinen tarve varoittaa erityisesti nuoria huumausaineen pitoisuuden vaihtelun aiheuttamasta kuolemanvaarasta, mistä tämä tapaus on ollut uutisessa esillä konkreettisenä paikkakuntakohtaisena esimerkkinä. Silti olisi mielestäni ollut syytä välttää näin suoraa viittausta tähän aikaisemmasta uutisesta tunnettuun kuolemantapaukseen.

Edellä olevilla perusteilla katson, että rikoskomisario D:n menettely luovuttaa näin selvästi juuri C:n kuolemaan liittyviä tietoja tiedotusvälineille on kritiikille altis.

Menettelyä arvioidessani olen ottanut huomioon sen, että D on saadun selvityksen mukaan pyrkinyt kirjoituksellaan poliisilain 1 §:n edellyttämällä tavalla ennalta estämään rikoksia eli tässä tapauksessa huumausaineisiin liittyvää rikollisuutta. Tämä asianmukainen pyrkimys on myötävaikuttanut siihen, ettei D ole käsitykseni mukaan noudattanut riittävää varovaisuutta harkitessaan laatimansa kirjoituksen sisältöä.

3.3

Toimenpiteet

Saatan käsitykseni rikoskomisario D:n menettelyn ongelmallisuudesta sisäasiainministeriön poliisiosaston, Länsi-Suomen lääninhallituksen poliisiosaston sekä B:n kihlakunnan poliisilaitoksen

tietoon. Tässä tarkoituksessa lähetän jäljennöksen tästä päätöksestäni heille.

Samalla kiinnitän huomiota vastaisen varalle siihen, että poliisitutkintaan liittyvistä kuolemantapauksista on tiedotettava siten, ettei tietoja voida ilman vainajan omaisten lupaa yhdistää tiettyyn vainajaan.
